

Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn- och ungdomsärenden

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställd av Socialnämnden	Beslutsdatum 2019-03-18 §30	Giltig till Tills vidare
Dokumentansvarig Verksamhetschef IFO	Gäller för Familjeenheten IFO	Granskad/ reviderad 2022-09-12 §88, 2024-06-17, §69	Diariennr. SN 2024-100

Inledning	4
Syfte	4
Mål.....	5
Målgrupp för Familjeenheten, IFO	5
Sekretess.....	5
Anmälningsskyldighet, 14 kap SoL.....	5
Barnets bästa.....	6
Samverkan.....	6
Fältsekreterare.....	7
Uppsökande verksamhet.....	7
Våld i nära relation där barn berörs	7
<i>Placering av barn i skyddat boende</i>	7
Anhörigstöd.....	8
Rapporteringskyldighet och särskild avgift.....	8
Unga lagöverträdare	8
Påföljder.....	9
Familjerätt	9
Familjerådgivning.....	10
Ensamkommande barn	10
Särskild förordnad vårdnadshavare.....	10
Lex Lilla hjärtat.....	10
Handläggning	11
Ansökan, anmälan och information på annat sätt.....	11
Utredning	11
Beslut.....	12
Samordnad individuell plan	12
Vårdplan	13
Genomförandeplan	13
Uppföljning.....	13
Vård med stöd av LVU	14
Utreseförbud	15
Förebyggande insatser enligt LVU - mellantvång	15

Insatser	15
Kontaktperson och kontaktfamilj.....	15
Dygnetruntinsatser	15
Jourhem.....	16
Familjehem	16
HVB	16
Särskilt ungdomshem "§ 12 hem".....	17
Stödboende för barn och unga 16–20 år	17
Eftervård och annat stöd	17

Inledning

Socialnämnden ska ge enskilda som vistas i kommunen stöd, hjälp och behandling för att kunna leva under trygga och goda förhållanden samt delta i samhällets gemenskap. Riktlinjen utgår huvudsakligen från socialtjänstlagen (SoL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL), förvaltningslagen (FL), föräldrabalken (FB) och annan relevant lagstiftning som berör barn och unga. Socialstyrelsens föreskrifter är tvingande och har arbetats in i detta dokument. Även Socialstyrelsens allmänna råd har inarbetats. Barn och unga tillhör en av de grupper som tillskrivs särskilda bestämmelser enligt 5 kap SoL.

Andra viktiga utgångspunkter är Socialstyrelsens handböcker gällande handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (SOSFS 2014:5) och utreda barn och unga (SOSFS 2014:6). Socialnämndens verksamheter baseras på klinternas erfarenheter, på yrkesverksammas praktik och på bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap (evidensbaserad praktik, EBP). Enheten arbetar bland annat med handläggnings- och dokumentationssystemet Barns Behov i Centrum (BBiC). Kommunens yttersta ansvar omfattar inte de insatser som ligger inom andra huvudmäns ansvarsområden. Krav på behörighet för att få utföra vissa uppgifter inom barn- och ungdomsvård samt myndighet regleras i SOSFS 2014:7.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling när det gäller utredning, bedömning och tillgång till insatser som erbjuds från Marks kommuns socialtjänst och handläggs inom Familjeenheten, IFO. Riktlinjerna ska ge en generell beskrivning av arbetssätt och fungera som en vägledning för handläggarna. Individens behov är styrande, vilket innebär att den enskilde kan beviljas insatser i annan form än vad riktlinjerna anger. Enligt 4 kap 1 § SoL har den enskilde alltid rätt till bistånd så att personen når en skälig levnadsnivå. Alla prövningar ska ske utifrån ett kommunalekonomiskt synsätt, vilket innebär att vid likvärdigt bistånd har nämnden rätt att besluta om det mest kostnadseffektiva alternativet. Allt arbete ska bedrivas med professionellt förhållningssätt och med god kvalitet.

Mål

Enligt 2 kap 1 § SoL har kommunen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Socialnämnden ska erbjuda rådgivning och behandling, och enligt 5 kap 1 § SoL särskilt verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Ett nära samarbete med hemmen ska främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga. All hjälp utformas efter individuella behov och med delaktighet från barn, unga och deras familjer.

Socialnämndens mål är att i största möjliga utsträckning använda sig av förebyggande- och öppenvårdsinsatser för att så få barn och unga som möjligt ska tas om hand i dygnetruntinsatser samt använda sig av utförare i egen regi.

Det är grundläggande att alla barn får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor, vilket stimulerar deras tidiga utveckling, inlärning och hälsa. Ökad samverkan och arbete tillsammans med kommunens nämnder och andra aktörer är viktigt så att kommunens samlade resurser för barn och unga används på bästa sätt samt att barns bästa och deras rättigheter prioriteras.

Målgrupp för Familjeenheten, IFO

Målgruppen för dessa riktlinjer är barn mellan 0 - 17 år och deras familjer samt unga mellan 18 – 21 år.

Sekretess

Alla medarbetare inom socialtjänsten omfattas av sekretess. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap 1§ OSL).

Anmälningsskyldighet, 14 kap SoL

Alla som får vetskap om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialtjänsten. Personal inom myndigheter vars verksamheter berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Samma skyldighet råder oavsett om man är anställd inom offentlig eller privat verksamhet.

Personal verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Utöver ovanstående gäller enligt 14 kap 1 c § SoL att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

Barnets bästa

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Det framgår av 1 kap. 2 § första stycket SoL. I barnkonventionens artikel 3 beskrivs det som att det i alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. När det gäller beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn så framgår det av andra stycket i samma paragraf att vad som är bäst för barnet ska vara avgörande. När det gäller beslut enligt LVU, ska vad som är bäst för barnet respektive den unge vara avgörande (1 § sista stycket LVU).

I de här delarna går bestämmelserna om barnets bästa i SoL och LVU längre än barnkonventionen genom att stadga att barnets bästa ska vara avgörande. När det gäller SoL ska barnets bästa inte bara vara avgörande vid de formella beslut som fattas utan vid alla åtgärder som rör vård- och behandlingsinsatser för barn. Det är enligt förarbetena en given förutsättning att principen om barnets bästa ska tillämpas inom de ramar som lagens övriga bestämmelser ger. FN:s barnrättskommitté har, i sin analys av principen om barnets bästa, angett att ordet ”åtgärd” avser inte bara beslut, utan också alla andra handlingar, uppföranden, förslag, tjänster, förfaranden och andra åtgärder. Samt att också överksamhet och underlåtenhet att agera är ”åtgärder”, till exempel när sociala myndigheter underlåter att agera för att skydda barn från vanvård eller övergrepp.

Samverkan

I socialtjänstlagen (3 kap 1§) framgår det att socialtjänsten bland annat har till uppgift att medverka i samhällsplanering och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda för att främja goda miljöer i kommunen samt ska informera om socialtjänsten. Socialtjänsten ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med andra och aktivt verka

för att samverkan kommer till stånd (5 kap 1a § SoL). Även i förvaltningslagen (FL 8§) regleras myndigheternas skyldighet att vara varandra behjälpliga och samverka.

Fältsekreterare

Fältsekreterares arbete utgår från socialtjänstlagen och sker genom bred offentlig samverkan i förebyggande och uppsökande syfte. Fältsekreterare ska befinna sig dag- och kvällstid i miljöer där unga människor vistas, möts och blir sedda på samhälls-, grupp- och individnivå.

Uppsökande verksamhet

Enligt 5 kap 1 § SoL ska socialnämnden bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdomar far illa. Nämnden ska aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel. Vidare ska nämnden tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.

Våld i nära relation där barn berörs

Till socialnämndens uppgifter ingår, enligt 5 kap 11 § SoL, att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Vid misstanke om att barn utsatts eller bevittnat våld eller förtryck ska socialtjänsten omedelbart inleda utredning. Socialtjänsten ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp de behöver. Socialtjänsten ska särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är ett brottsoffer. Mer information finns i HSL-FS 2022:9. Barnfridsbrott medför att det straffrättsliga skyddet stärks för barn enligt 4 kap 3 § Brottsbalken. Bestämmelsen innebär att barn som bevittnar vissa brott mellan två till barnet närstående personer blir målsägande i ett barnfridsbrott.

Nämnden ska erbjuda insatser till våldsutövande föräldrar och andra våldsutövande vuxna som bor tillsammans med barn.

Placering av barn i skyddat boende

Lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende reglerar förutsättningar och förfarande för att bevilja barn skyddat boende

tillsammans med en vårdnadshavare. Samma lag reglerar förutsättningar för socialnämnden att agera när den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen.

Anhörigstöd

Kommunen har ett ansvar att erbjuda stöd till närstående enligt 5 kap 10-11 §§ SoL. Socialnämnden erbjuder barn och unga anhörigstöd i form av gruppverksamhet.

Rapporteringskyldighet och särskild avgift

I 16 kap 6 f-h §§ SoL finns bestämmelser om nämndens skyldighet att till IVO och till kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen för beslut. Rapporterings- skyldigheten omfattar även gynnande beslut från den dag verkställigheten har avbrutits. En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL som någon är berättigad till enligt ett beslut av socialnämnden eller domstolsavgörande, ska åläggas att betala en särskild avgift enligt 16 kap 6 a-e §§ SoL. Detsamma gäller en kommun som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller biståndet efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits. Det anses dock att en kommun inte alltid ska kunna tillhandahålla ett bistånd omedelbart utan ska ske inom skälig tid. Vad som bedöms som skäligt får avgöras från fall till fall, varför skyldigheten att betala sanktionsavgift inte har knutits till dagen för beslut eller avbrutet beslut.

Unga lagöverträdare

Socialtjänsten ska omedelbart underrättas om ett barn under 18 år är skäligen misstänkt för ett brott som kan ge fängelse. Vid förhör med barn under 15 år ska företrädare från socialtjänsten närvara och för unga mellan 15 till 18 år bör företrädare från socialtjänsten närvara. Om misstankar kvarstår efter förhör med ett barn under 15 år ska socialtjänsten få ta del av förhørsprotokollet och vidtagna åtgärder (6, 7, 34§ LUL).

En utredning hos polisen får inledas enligt 31 § LUL på begäran av nämnden i andra fall om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att den unge äventyrar sin

hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet begången av den unge.

På begäran ska socialtjänsten lämna yttrande, om ett barn under 18 år skäligen är misstänkt för ett brott eller har erkänt. Yttrande ska begäras av åklagaren eller av utredningsledaren inom polisen, innan beslut tas i åtalsfrågan (11 § LUL). Kommunen ska tillgodose enligt 5 kap 1 c § SoL medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.

Påföljder

Påföljden ungdomstjänst ska verkställas av kommunen snarast, senast inom två månader efter det att domen vunnit laga kraft (5 kap 1 b § SoL). Innehållet i ungdomstjänsten ska redogöras i en arbetsplan och socialtjänsten ansvarar för att planen följs. Om arbetsplanen inte följs ska socialtjänsten återrapportera till Åklagarmyndigheten. Arbetsplanen ska innehålla uppgifter om var arbetet ska utföras, arbetstider, det lägsta och det högsta antalet timmar som ska utföras varje vecka/månad samt om det finns några övriga villkor.

Ungdomskontrakt används i de fall inte ungdomstjänst är tillämplig, exempelvis vid missbruksproblematik eller normbrytande beteende. Viktigt är att det görs en bedömning av den enskildes behov och att insatsen blir individuellt utformad. De föreslagna åtgärderna ska redovisas till Åklagarmyndigheten i ett ungdomskontrakt. Arten, omfattningen och varaktigheten av åtgärderna ska framgå av kontraktet.

Ungdomsövervakning är en särskild påföljd för unga lagöverträdare i brottsbalken. Enligt den nya lagen ska den som är mellan 15 och 21 år, och som har begått ett brott, kunna dömas till s.k. ungdomsövervakning i fall där varken påföljderna ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande. Påföljden innebär i korthet att den unge ska vara skyldig att följa en verkställighetsplan som innehåller olika föreskrifter som meddelas av Kriminalvården.

Familjerätt

Enligt 5 kap 3 § SoL hjälper och stödjer familjerätten föräldrar som har frågor eller problem gällande vårdnad, boende eller umgänge i samband med separation. Familjerätten är behjälpliga med att upprätta avtal inom ovanstående områden (FB 6 kap 6§, 14a § 2st,

15a § 3st). Enligt (6 kap 7c fb) är det obligatoriskt för föräldrar att delta i ett informationssamtal innan en vårdnadstvist i domstol inleds. Familjerätten ska utreda faderskap/föräldraskap och adoption samt erbjuda samarbetsamtal.

Familjerätten är på begäran från tingsrätten skyldig att lämna upplysningar och genomföra utredningar.

Familjerådgivning

Nämnden ansvarar för att familjerådgivning erbjuds utifrån kommuninnevånarnas behov. Med familjerådgivning avses en verksamhet som består av samtal i syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer (5 kap. 3 § SoL).

Ensamkommande barn

Med begreppet ensamkommande barn avses i detta sammanhang, barn under 18 år som har kommit till Sverige utan föräldrar eller någon annan medföljande legal vårdnadshavare. Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn regleras av ett antal olika lagar och ett antal olika myndigheter och organisationer har ansvar för olika delar i mottagandet. Alla aktörer som kommer i kontakt med ett enskilt barn bör samverka för att ge barnet det stöd det behöver och har rätt till. Socialtjänstlagens regler om handläggning och dokumentation gäller på samma sätt som i övriga ärenden.

Särskild förordnad vårdnadshavare

Det finns situationer där barn behöver nya vårdnadshavare, vilket åligger nämnden att tillgodose. Till exempel ensamkommande barn, när vårdnadshavare är varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden eller vid brister i omsorgen som medför bestående fara (6 kap FB, 6 kap.8 a § FB). När ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem (som regel ett familjehem) och det uppenbart är bäst för barnet, ska nämnden överväga om det rådande förhållandet ska bestå och att vårdnaden flyttas (6 kap. 8 § FB)

Lex Lilla hjärtat

Den 1 juli 2022 trädde ny skärpt lagstiftning i kraft som rör barn placerade enligt 2§ LVU, vilket innebär ett stärkt skydd för barnet. När barn tvångsvårdas på grund av missförhållanden i hemmet (2 § LVU) får socialnämnden inte besluta att vården ska upphöra innan de omständigheter som föranleder vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt.

Nämnden är skyldig att överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud. Att besluta om flyttningsförbud kan vara ett sätt att hindra en abrupt hemflytt, som barnet kan ta skada av.

Nämnden har en skyldighet att särskilt överväga vårdnadsöverflytt efter två år. Vårdnadsöverflyttningar kan skapa bättre förutsättningar för kontinuitet och trygghet för barnet.

När en placering upphör och samtycke till öppenvårdsinsatser inte finns har nämnden skyldighet att besluta om uppföljning under 6 månader (21 § LVU).

Nämnden har möjlighet att besluta att vårdnadshavare och föräldrar ska lämna drogtest inför umgänge och inför prövningen av om vård enligt LVU ska upphöra.

Handläggning

Ansökan, anmälan och information på annat sätt

Ett ärende kan komma till Socialnämndens kännedom på olika sätt. Det kan ske skriftligen eller muntligen genom ansökan, anmälan eller på annat sätt till exempel via egen observation. En anmälan som inkommit ska genast följas av en skyddsbedömning, detta för att se om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap 1a § SoL). Beslut att inleda eller inte inleda utredning ska fattas inom fjorton dagar efter det att anmälan inkommit. Bedömningen görs i en så kallad förhandsbedömning. Nämnden måste dock alltid inleda en utredning när en annan myndighet, till vilken nämnden har skyldighet att yttra sig till, begär nämndens yttrande.

Vem som har rätt att besluta gällande utredning följer delegationsordningen.

Utredning

Begreppet utredning gäller för all den verksamhet som behövs för att göra det möjligt för en myndighet att klarlägga om lagens krav för bistånd är uppfyllda och därmed fatta ett beslut. Syftet med en utredning är att ge beslutsfattarna ett tillförlitligt beslutsunderlag och utgöra en grund för valet av fortsatta insatser. Den som berörs av

en sådan utredning ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast underrättas om att en utredning har inletts (11 kap 2 § SoL).

När en utredning inleds bör en utredningsplan upprättas tillsammans med den enskilde. I utredningsplanen ska det beskrivas vilken information som ska inhämtas och vilka kontakter som ska tas.

Vid en utredning får nämnden konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas skyndsamt och inte mer omfattande än vad som är motiverat och färdigställas inom fyra månader. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

Beslut

En utredning avgörs alltid med ett beslut. Beslutet ska understödjas av en motivering, detta regleras i 32§ FL. Innan ett beslut fattas ska utredningen kommuniceras enligt 25§ FL med en bestämd tid för senast svar. Denna tid ska bestämmas så att parten får skälig tid för sina överväganden och den enskilde har rätt att träffa beslutsfattaren enligt 11 kap 9 § SoL. När ett beslut fattats ska underrättelse ske enligt 33§ FL. Om man inte har rätt till stöd, får man ett avslag eller delavslag, som ska innehålla en saklig motivering och information om att den enskilde har möjlighet att överklaga detta beslut. Den enskilde har rätt att få stöd av socialsekreteraren att överklaga beslutet.

Socialtjänsten får enligt Föräldrabalken (FB) 6 kap 13 a § fatta beslut att vissa åtgärder får vidtas mot en av vårdnadshavarnas vilja om det krävs med hänsyn till barnets bästa. Bestämmelsen kan tillämpas när den andra vårdnadshavaren uttryckligen motsätter sig åtgärden eller när vårdnadshavaren håller sig undan eller annars väljer att inte medverka på ett sådant sätt att han eller hon får anses motsätta sig åtgärden.

Samordnad individuell plan

Kommuner och regioner är skyldiga enligt 2 kap 7 § SoL, att upprätta samordnad individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan de olika huvudmännen och ska samla individens behov i ett dokument.

Vårdplan

I samband med ett beslut om placering utanför hemmet ska en vårdplan upprättas. En vårdplan ska beskriva de särskilda insatser som behövs, umgänge med föräldrar och andra närstående, målet med vården samt parternas inställning till vården (5 kap 1a § SoF).

En vårdplan ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Den reviderade vårdplanen ska särskilt avse barnets långsiktiga boende. Därefter ska vårdplanen revideras vid behov.

En vårdplan ska kompletteras med en genomförandeplan.

Genomförandeplan

Hur ett beslut om insatser ska genomföras dokumenteras i en genomförandeplan. Vid öppenvårdsinsatser upprättas genomförandeplanen av utföraren tillsammans med barnet och dennes vårdnadshavare. Vid placering ska ansvarig handläggare ansvara för att genomförandeplan upprättas. Genomförandeplanen ska regelbundet följas upp, minst var sjätte månad, samt revideras vid behov. Utföraren ska under tiden för beslutet kontinuerligt dokumentera.

Vård- och genomförandeplanen ska även omfatta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för (se mer 5 kap 1 a § 2st SoF och 7 kap 3 § SOSFS 2012:11).

Uppföljning

Alla beslut ska följas upp och utvärderas i samråd med barnet eller den unge samt dennes vårdnadshavare i samband med att beslut omprövas eller avslutas.

Enligt 11 kap. 4 b § SoL kan socialnämnden besluta om uppföljning efter avslutad placering oberoende av samtycke från vårdnadshavaren eller barnet.

Om en familj eller barnet avböjer erbjudet stöd finns möjlighet för nämnden att genomföra uppföljning efter avslutad utredning oberoende av samtycke från vårdnadshavarna eller barnet (11 kap. 4 a § SoL).

Vård med stöd av LVU

I det fall insatser inte kan genomföras i samförstånd och med samtycke av den unge eller dennes vårdnadshavare kan de beredas vård med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). LVU är en skyddslag och vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande.

Vård enligt 2 § LVU beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Vård ska även beslutas enligt 3 § LVU om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Vård med stöd av denna lag beslutas av förvaltningsrätten efter ansökan från nämnden.

Nämnden får besluta om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU för den som är under 20 år om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård enligt LVU och beslut från rätten inte kan inväntas. Anledning till att beslut inte kan inväntas kan vara att det finns risk för den unges hälsa eller utveckling och att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. I det fall socialnämnden inte hinner sammankallas får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har utsett besluta om omhändertagandet.

Nämnden har ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt denna lag, får socialnämnden

- besluta hur den unges umgänge med vårdnadshavare och med föräldrar som har umgängesrätt reglerad genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal ska utövas, eller
- besluta att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare.

Nämnden ska minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut som avses i andra stycket fortfarande behövs (14 § LVU).

Utreseförbud

Om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas, ska han eller hon förbjudas att lämna Sverige enligt 31 a § lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Förebyggande insatser enligt LVU - mellantvång

Mellantvånget riktar sig till ungdomar som behöver stöd och hjälp på grund av sitt eget beteende. Syftet med mellantvång är att ge socialtjänsten möjlighet att gripa in oberoende av samtycke i ett tidigare skede än då en ansökan om vård enligt LVU måste göras. Socialnämnden kan besluta om förebyggande insatser enligt LVU om det kan antas att den som är under 20 år kommer att behöva vård enligt 3 § LVU och det stöd och den behandling som behövs inte kan ges med samtycke av vårdnadshavaren och den unge fyllt 15 år. De insatser som kan beslutas är särskilt kvalificerad kontaktperson och/eller behandling i öppna former inom socialtjänsten (22 § LVU).

Insatser

För att öka möjligheterna att nå framgång med de föreslagna insatserna ska insatserna vila på kunskaper om vad som ger största möjliga positiva effekt enligt aktuell forskning. Det viktiga är att insatserna fångar och relaterar till den unges största riskområden och primära behov av stöd och hjälp. Insatserna kan ske i öppenvård eller i form av dygnetrunt-vård och övervägs/ omprövas minst var sjätte månad.

Kontaktperson och kontaktfamilj

Kontaktperson och kontaktfamilj kan utses för att stötta den enskilde eller dennes närstående i personliga angelägenheter om den enskilde begär eller samtycker till det (3 kap. 6 b § 1 st SoL). Syftet med insatsen kan vara att bryta isolering genom sociala aktiviteter samt att öka barnets eller den unges nätverk. Nämnden kan bevilja en särskilt kvalificerad kontaktperson antingen frivilligt eller med stöd av mellantvång § 22 LVU.

Dygnetruntinsatser

Före placering ska öppenvårdsinsatser övervägas. När placering av ett barn är aktuellt ska nämnden i första hand utreda om barnet kan

tas emot av anhörig eller annan närstående (6 kap. 5 § SoL).
Placering i familjehem ska alltid beaktas före institutionsplacering, vad som är bäst för barnet ska dock alltid beaktas.

Socialtjänsten ansvarar för att de barn som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i familjehem eller i ett hem för vård eller boende (HVB) samt att de får god vård. Intentionen är att familjer ska återförenas efter placering och socialtjänsten arbetar för att detta ska bli möjligt.

Jourhem

Jourhem tar emot barn eller unga för tillfällig vård. Om det inte finns särskilda skäl får ett barn placeras i ett jourhem i högst två månader efter att utredning avslutats. Jourhem ska få utbildning, råd, stöd och annan hjälp de behöver.

Familjehem

Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialtjänsten tar emot barn och unga för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt. Hur länge ett barn bor i ett familjehem är individuellt.

Vid placering ska en särskild utsedd socialsekreterare (6 kap 7c § SoL) som ansvarar för kontakten med barnet utses. Ett beslut om familjehem ska vara tidsbegränsat och övervägas minst var sjätte månad. Besök i familjehemmet bör ske minst fyra gånger per år.

Familjehem utreds enligt Kälvestensmetoden. Kälvestensmetoden är en intervjumetod som används för att få en bild av familjens historia och deras förebilder i föräldraskapet samt om rollfördelning, samspel och kommunikationssätt i familjen. Det familjehem som anlitas ska få utbildning ”Ett hem att växa i” och handledning samt råd, stöd och annan hjälp de behöver.

HVB

Hem för vård eller boende är ett hem som tar emot enskilda i alla åldrar för vård. Verksamheten ska bedrivas yrkesmässigt med tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Ett beslut om hem för vård eller boende ska vara tidsbegränsat och omprövas minst var sjätte månad.

Särskilt ungdomshem "§ 12 hem"

Särskilt ungdomshem bedrivs av Statens institutionsstyrelse (SiS) och är ett boende för barn och unga som enligt 3 § LVU behöver stå under särskilt noggrann tillsyn. Detta på grund av kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. På särskilda ungdomshem kan barn och unga hållas kvar med tvång.

Stödboende för barn och unga 16–20 år

Stödboende är en placeringsform för barn och unga i åldern 16–20 år. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl, 6 kap. 1 § SoL. Barn och unga i åldern 16–20 år som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd, och som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i HVB, ska kunna placeras i ett stödboende. Jämfört med den grupp av barn och unga som placeras i HVB är stödboende avsett för barn och unga som är bättre socialt fungerande och endast har ett mindre vårdbehov. De är också så pass mogna och självständiga att familjehemsplacering inte bedöms lämplig.

Eftervård och annat stöd

Till socialtjänstens skyldighet hör att stödja en enskild vid utsluss eller återflytt efter placering.